

MÀQUINES D'AFEITAR

ECONOMIA DE TEMPS I DINERS

Cap excursionista
deu anar sense una
màquina d'afaitar.

DAQUERIA

TOLL

TELÈFON 3.536

Carrer de Ferràn, 31, i Jaume 1er, 17

Màquines de tots els preus i qualitats
Fulles de totes les marques

Assortit complet en tots els articles d'aquest ram

Ganivets per a camp, viatge i defensa

Estoigs de ferramentes per a motocicletes
i automòbils

Goberts per a camp, gots per a viatge, etc., etc.

Casa la més antiga i important de Barcelona.

FABRICACIÓ I REPARACIÓ

Imp. Miró, S. en C., Ronda de Sant Pau, 10. — Barcelona

EXCURSIONS

NOTICIARI MENSUAL DE LA SECCIO
ATENEU ENCICLOPÈDIC POPULAR
BARCELONA

AEP - CDHS
BARCELONA

ANY IV : ÈPOCA 2.ª : NÚM. 41

:: 1.er SETEMBRE DE 1918 ::

EL PROTECTOR CENTRO DE DEFENSA DE ASEGURADOS Y GESTOR DE ASUNTOS ADMINISTRATIVOS
 Intervención en la contratación de seguros en general y en los expedientes de siniestros.

Patentes de invención e introducción
Registro de Marcas
Nombres comerciales
Dibujos - Modelos

COBRO DE CRÉDITOS = CONTRIBUCIONES E IMPUESTOS

SEÑAL VIGILANTE
GRAN MARCA REGISTRADA
 Pds. 34 - Teléfono 3172
 BARCELONA

TIRANTE BENEFactor (Patentado)
 Para el desarrollo del pecho de las señoras, caballeros y niños
 Indispensable a toda persona que aprecie y practique la
 higiene en el vestir

Con el uso del **Tirante-Benefactor** las señoras conseguirán el desarrollo de sus senos, pudiendo prescindir así de medicinas y ungüentos perjudiciales muchas veces a la salud. De venta en casa de los **Srs. Eduardo Schilling, S. en C.** (Barcelona-Madrid-Valencia) y del fabricante de ligas y tirantes **«Smart»**

AMADOR ALSINA
 Riera San Juan, 8-Barcelona
 que mandará folleto gratis a quien lo pida

Con Benefactor

SECCIÓ ATLÈTICA
DE L'ATENEU

GIMNÀS I DUTXES
 Classes de gimnàsia sueca, lluites greco-romana i boxa

Quota mensual: 1'50 ptes. Obert de 7 a 12 de la nit.

606 **A L'ALÇANÇ DE TOTES LES FORTUNES**
 MALALTIES DE LA PELL SÍFILIS : BLENORRAGIA
 VENERI
 : : MALALTIES ESPECIALS DE LES SENYORES : :
Rambla del Centre, 7, pral.
 (DE 6 A 8)
 RAIGS X : ELÈCTRICITAT : FOTOTERÀPIA, ETC.

F. BERTRAND, S. A.

Avinyó, 25, i Comtessa de Sobradíel, 1-Telèfon A 3230 BARCELONA

EINES DE PRECIOSIÓ, RELLOTGERIA, ÚTILS I FORNITURES PER A JOIERIA, PLATERIA, RELLOTGERIA I ARTS ANEXES

Llimes angleses i suïsses :: Fileres d'estirar fil i roscar :: Burils de totes formes :: Grates i raspalls plans i circulars de pèl, acer i cristall :: Paper esmeril :: Torns i transmissions :: Serres :: Gresols i cubetes qualitat extra per a fondre en plombagina i terra refractària Pedres i moles amb engranatge per a esmolar, en gran varietat: en arenisca, esmeril, Naxos, Carborite, Carborundum i Arkansas :: Alicates i pinces en gran varietat de models, etc., etc. :: :: :: ::

Dipòsit de soldadura, acreditada i pràctica, TINOL
 RELLOTGES DE BUTXACA, PULSERA, PARET I DESPERTADORS :: ESTOIGS, CRISTALLS, OLIS FINS

EINES NORD-AMERICANES

Peces recanvi de rellotges corrents i principals marques

Concessió exclusiva per a la venda de fornitures per al rellotge d'alta precisió JUVENIA

Unic dipòsit de les molles reals STHAL de tremp regulat i resultat garantit per a Ancora cilíndric i Roskoph

Tarifa de preus s'enviarà a qui ho demani

Secció d'Excursions de l' A. E. P.

Tots els socis de l'ATENEU que desitgin formar part d'aquesta secció han d'abonar únicament la quota especial d'una pesseta cada quatre mesos.

Adscriuint-s'hi, es rep tot lo que ella edita, es té lliure l'inscripció per a concórrer a molts actes i s'ajuda a fer més intensa l'acció que ve desenrotllant dintre la entitat.

Fàbregas i Recasens

BANQUERS

Rambla dels Estudis, 4-BARCELONA-Teléfono A 2248

Teléfono per conferències A 3453

Direcció telegràfica i telefònica: FABRECA

Apartat de Correus, 568

Compra i venda, al comptat i a plasso, de valors de cotització corrent, nacionals i estrangers.—Descompte i negociació de cupons i títols amortitzats.—Comptes de valors.—Custòdia de valors.—Compra i venda, al comptat i a plassos, de paper sobre l'estranger.—Giros.—Cambi d'or i bitllets estrangers.

Comptes corrents a disposar a la vista amb abonament dels següents interessos:

- En Pessetes, dos per cent anual.
- En Lliures, tres i mitg per cent.
- En Francs, tres per cent.
- En Francs suïços, 1 i mitg per cent.
- En Dòlars, dos i mitg per cent.
- En Lires, dos per cent.

ANY IV : ÈPOCA 2.na 1.^{or} DE SETEMBRE DE 1918 NÚM. 41

NOTICIARI MENSUAL DE LA SECCIÓ D'EXCURSIONS

ATENEU ENCICLOPÈDIC POPULAR

CARME, 30 i 32, PRAL. I I.^{or}-BARCELONA

SE REPARTeix GRATUITAMENT ALS SOCIS DE LA SECCIÓ I A MOLTES ENTITATS

Excursió col·lectiva a Manresa i al Monestir de Sant Benet de Bages

Per al dia 18 de setembre

LA ciutat de Manresa, convertida de temps ha en una de les poblacions que més honren la nostra pàtria, ofereix motius més que suficients per a promoure el desig de visitar-la i admirar-la. Es ciutat de belles perspectives degut a la seva situació accidentada i per la confluència dels rius Cardoner i Llobregat, que a sos peus s'abracen.

La seva antiguitat fa que hi abundin les obres arqueològiques notables, entre les quals hi descolla la Sèu, magnífica construcció de caràcter monumental aixecada en el segle XIV.

Són admirables també l'església del Carme (segle XIII), la de Sant Domingo, del mateix temps, i sobretot la de la Cova de Sant Ignasi, d'un estil barroc molt perfecte i bellament ornamentada.

Manresa ofereix al visitant molts atractius que l'encanten. Al costat dels tresors que conserva de ses passades grandeses, de l'aspecte vell, que reflexa la seva història, presenta la part moderna,— com totes les poblacions que miren amb ànsia el temps futur,— on s'hi veu l'esforç intens del ciutadà que vetlla sense parar per l'engrandiment de la pàtria xica.

Aquella ciutat, millor dit, tota la seva comarca pot estar joiosa de l'amor immens que li tenen els seus fills. I no sols l'estimen molt, sinó que la honren, a més, estudiant-la sota tots els aspectes, lo mateix els d'ordre natural, que els relatius a l'activitat dels seus habitants.

Entre les varies visites que s'efectuaran a Manresa, hem de citar les que's faran al Centre Excursionista de la Comarca de Bages, on hi han recollides diverses col·leccions de tot lo

que fa referència a la Comarca, la qual cosa confirma lo que n'acabem de dir, i a l'Ajuntament, amb son Museu i Arxiu.

L'ex-monestir de Sant Benet de Bages, a 9 kms. de Manresa, és un lloc interessantíssim del qual no's pot prescindir per donar un gran relleu a la nostra excursió. Aquella joia d'art, amagada sota una modesta apariència, excedeix a tot quant poguem dir-ne per alabar-la. Té una riquesa tan gran de concepcions artístiques, que el qui la visita ne rep una emoció tan agradable que mai més se li esborra.

Són allí d'admirar, entre tantes i tantes coses, els 64 capitells de son meravellós claustre; hi ha tota mena d'adornaments i gran nombre de figures que permeten apreciar l'indumentària dels segles x i xi.

Avui és el Monestir, afortunadament, propietat d'un artista de cor, en Ramon Casas, qui l'ha restaurat com cal i amb un gust exquisit que no sempre acostuma a presidir en aquesta mena de restauracions. En Casas ha sabut en tot donar-hi el caràcter antic i pur que requereix, posant-hi, fins en els més petits detalls, el seu sentiment artístic refinat.

Com se veu, l'excursió serà ben aprofitada, i, tal com vàrem dir, tindrà efecte el dia 15 d'aquest mes. El seu import, comptent-hi els trens, tartanes a Sant Benet, el dinar a la fonda de Sant Domingo i propines, és de 12'50 pessetes.

HORARI

Sortida per l'estació del Nord, 4.21.

Arribada a Manresa, 6.57.

Reunió davant la fonda de Sant Domingo, per a dirigir-se a Sant Benet en tartanes, 9.

Sortida del Monestir, 12.

Dinar a la fonda de Sant Domingo (Manresa), 13.

Després de dinar, visita al Centre Excursionista i a les esglésies de Sant Domingo i del Carme, la Seu i Cova de Sant Ignasi.

Reunió a l'estació per efectuar el retorn, 18.45.

OBSERVACIONS

Les inscripcions s'admeten fins el dia 12, al vespre, havent-se d'abonar el seu import i recollir la contrassenya.

Les hores de sortida seran totes rigorosament puntuals. A l'estació de Barcelona convé ser-hi a les 4 per a repartir els bitllets als excursionistes.

L'excursionisme i el patrimoni artístic nacional

Exret de la conferència donada per D. Jeroni Martorell, Arquitecte Director de Conservació i Catalogació de Monuments de la Diputació de Barcelona, el dia 27 de febrer, en el local de l'AVENUE, vuitena del nostre Cicle sobre excursionisme i coneixements afins.

Les obres d'art deuen ésser objecte d'un sagrat respecte: representen el sentiment col·lectiu de les generacions que les produeixen i són font de grans ensenyances.

La propietat d'elles no pot considerar-se absoluta, com en la generalitat de les coses; ve condicionada per alts interessos generals; no ens pertanyen completament; la societat té el dret d'impedir la llur destrucció i les nacions, els Estats, el deure de procurar que no surtin del país.

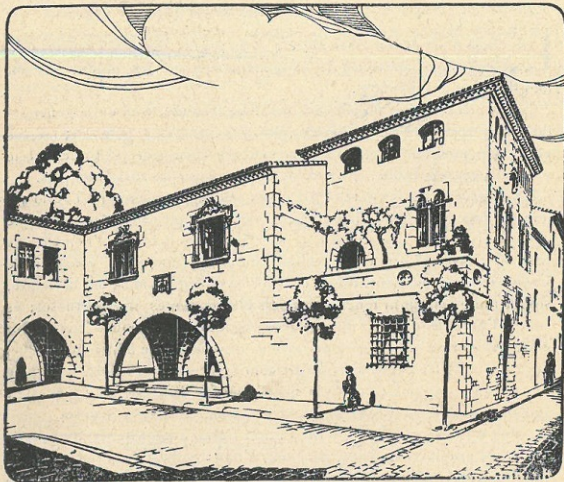
La destrucció de les obres d'art no és pas degut solament a l'acció del temps i dels elements de la natura; a voltes és molt petit el perjudici que aquests els causen. La majoria de les vegades, és la mà de l'home la que malmet els trossos artístics; a voltes, edificis que mereixen conservar-se i venerar-se curiosament, ell els transforma en habitacions, en hostatges, sovint indignes, on hi tenen estada els elements més irrespectuosos; és també l'home el qui, per interès unes vegades o per atendre conveniències, transforma en utensilis per al seu ús i mercadeja amb objectes que, encara que de fet pugui disposar-ne com a propis, no pertanyen ben bé a ell, sinó a tot el poble, a tota la nació que els ha creat en èpoques de joia o de tristor, de puixança o de decadència, de la seva història.

Fou a Itàlia, país de l'art, on s'inicià l'establiment de servituds, referents a la propietat artística, per medi d'una lleislatió protectora i s'hi instituïren organismes per vigilar i conservar els edificis particulars de mèrit i les obres d'art de tot gènere. Es a Itàlia, també, on el servei de Belles Arts cuida de no permetre que les seves joies passin a un altre país, castigant amb penalitats i multes als qui mercadegen indegudament amb el patrimoni de tota sa raça. Fins al Japó s'ha fet l'Inventari de les obres d'arts existents en els temples.

La declaració de monument nacional ha estat en molts Estats ampliat a la catalogació dels monuments artístics i històrics. No és tan sols la catedral, la muralla romana o l'alterós monestir, ço que té un valor històric nacional i és digne de protecció; igualment estimable pot ésser un minúscul manuscrit, un autògraf, un retaule, un segell, un teixit, una rajola, ... en fi, tot ço que representi un aspecte, un caràcter artístic

que serveixi per a posar una fita o aportí una dada a la història del poble. No mereixen emparança solament les grans creacions humanes, sinó també les obres de menys proporcions, que poden superar tal vegada el mèrit d'aquelles altres.

Degut a la manca o deficiència de lleis i organismes apropiats, de nostra terra han fugit, han desaparegut i es destrueixen encara, una munió d'objectes artístics de grandiosos interessos, obres meritíssimes que molts cops no requerien més que un petit esforç per a impedir que anessin a parar a altres terres o fossin destruïdes.

Projecte de restauració del castell de La Geltrú, traçat pel Servei de «Conservació i Catalogació de Monuments».

Afortunadament, en lo que pertany a Catalunya, el benemèrit Institut d'Estudis Catalans, avençant-se a la legislació en pro de les obres d'art que un dia també es dictarà a Espanya, ha montat una oficina, una secció anomenada de «Conservació i Catalogació de Monuments», on són inventariades les obres d'art existents a nostra terra.

Allí hi són aplegats fins ara més de 8000 documents gràfics i dades de tot ço que ja era conegut, havent-hi també acoblades notícies inèdites que han vingut a constituir i enriquir nostre Inventari artístic. Ademés, aquesta oficina ha intervingut, ajudada per la Diputació Provincial de

Barcelona i la Mancomunitat de Catalunya, en la execució de treballs de conservació de Monuments que l'Estat espanyol té abandonats.

Es en gran manera variable, heterogènia la forma de protegir els monuments i obres d'art antic. Apuntalar, reconstruir, és sols una part de lo que cal fer.

A Vilanova se trobava en estat de ruïna el castell de La Geltrú, obra en part del segle XIII. Intervinent-hi, s'ha conseguit trobar medis per a la restauració, a canvi d'enriquir els Museus nacionals amb la col·lecció de rajoles Font i Gumà, única en el gènere, que és així assegurada per al patrimoni artístic del país.

A Lleida, amb objecte d'obtenir recursos amb la venda del solar, volien aterrar l'Hospital, edifici gòtic amb un bell pati voltat de galeries. Un projecte d'habilitació i urbanització dels encontorns, fou la base d'un conveni per establir en aquell lloc serveis de la Mancomunitat.

A Torroella de Montgrí hi havia el propòsit de tirar al sòl la torre de Santa Catarina, quasi tota de pedra picada, important mostra d'arquitectura militar en el segle XIV, per entendre que la entrada a la vila, era estreta per ella. Havent proposat l'obertura d'un pas més avall, ja no's pensa en destruir-la, sinó que és restaurada.

La Torre de Can Macià, a Canet de Mar, amenaçada de destrucció, fou salvada per haver sabut apreciar els bons fills de la vila, un valor en què no havien abans prou reparat.

A voltes és amb treballs de protecció que se salva un monument: així el forn romà de ceràmica descobert a Sant Martí Sarroca, damunt el qual s'ha construït un cobert.

Les obres de pintura poden salvar-se per medis apropiats. El retaule dels Sants Metges de Terrassa se troba en deplorable estat; un dictamen proposant els medis de consolidació, serà base per conservar-lo. Altra notable obra de pintura catalana del XIV, existent en un Monestir fronterer, que estava en perill d'ésser venut a l'estranger, s'ha salvat adquirint-lo i portant-lo als Museus de Barcelona.

A voltes n'hi ha prou amb canviar les coses de lloc. Així el retaule, dut a la sagristia, damunt el qual hi bat el sol; tal passà amb uns draps brodats del XV, que's trobaven florint-se en un armari humit.

La Catalogació, a més de constituir el registre, l'inventari de les obres artístiques existents en el país, serveix com arxiu de documents, de gran valor per estudis històrics i arqueològics; els projectes de restauració poden resoldre's amb fonament, mercès al propi arxiu. En la Catalogació han de venir-hi compresos els trajos populars, a voltes d'un gran valor etnogràfic; fou mostrat d'això algun exemple.

* * *

L'excursionista pot ajudar en gran manera a fer obra benèfica a la història i cultura del nostre poble. Ell pot en ses visites a llocs ben

amagats, a voltes, descobrir nous exemplars que eren desconeguts per no haver-hi hagut qui anés a la llur recerca. Ningú tan indicat com ell, que amb freqüència visita llocs guardadors d'obres d'art, per a poder suministrar dades que facilitin la llur conservació. I, per fi, l'excursionista, admirant i respectant tot ço que representi quelcom del llegat artístic que ens deixaren els nostres gloriosos avantpassats, influirà molt, en l'ambient públic, a favor dels monuments de la terra.

Vàries projeccions lluminoses de dibuixos i fotografies aclariren i confirmaren els conceptes exposats pel conferenciant.

Les frases proverbials catalanes

XXII

«L'ase d'En Mora de tot lo que veu s'enamora»

Qui era aquest Mora tan renomemat i de què provenia la fama del seu ase, que ha devingut el prototipus del capritxós, de la gent que's fon per tot lo que's posa davant dels seus ulls enamoradissos? És lo que anem a explicar avui.

Allà en el temps de la tarumba, a Barcelona en prou feines es coneixien els carros per als transports públics; aquests s'efectuaven, comunament, ja a coll, ja per medi d'atzembles, o siguin els animals de càrrega. Això donava lloc a dos importantíssims gremis: el de «bastaixos de capçana», que com els actuals camàlics portaven el pes a coll, i el de «traguiners de ribera», que's valien de burros o mules. An aquest segon gremi hi pertanyia En Mora, que era un traginer molt popular, no sabem si per la seva simplicitat extremada,—que va demostrar tenir-ne molta,—o per l'originalitat de l'ase que duia, capritxós com no se n'ha conegut mai cap altre.

Des de Ribera al Padró i des de Muralla al Portal de l'Àngel, tota la ciutat coneixia prou bé an En Mora i tothom sabia el vici que havia agafat el seu ase, que no podia veure cap dona que venint de plaça anés amb alguna col o alguna altra verdura a la mà, sense que s'aturés l'ase i tot seguit no li demanés amb un parell de brams com una mena de dret de queixalada, que ell mateix s'havia establert sobre totes les verdures que's posaven a l'alcanç dels seus ulls de criatura amanyagada. Tractant-se de l'ase d'En Mora, totes les dones hi accedien gustoses, i això tant es va

estendre, que per tota la ciutat s'anava fent popular la dita de que *l'ase d'En Mora de tot lo que veu s'enamora*.

Un dia, dia tràgic en què va consagrar-se definitivament la fama d'En Mora i del seu ase, passaven els dos personatges per la plaça de Santa Maria del Mar, quan tot d'una l'ase s'atura, mira enlaire, llença dos brams esgarrafosos... i no hi hagué manera de fer-lo anar endavant.

En Mora tot era rumiar:—¿Què li deu passar? ¿Potser s'haurà enamorat del sol?—

I l'ase tot era anar mirant enlaire, plantat al mig de la plaça, demostrant que's dalia per alguna cosa que li havia escaigut a l'ull. La gent s'anava congregant a la plaça trencant-se de riure i ajudant an En Mora a fer pintoresques conjectures i comentaris.

A l'últim van adonar-se de que al cim del campanar de l'església de Santa Maria hi creixia un llaxó; l'ase l'havia vist i, fent ús del fur que ell ja conceptuava indiscutible, reclamava el seu dret de queixalada. Així, al menys, En Mora i els demés circumstants és com van interpretar-ho.

No hi havia pas més *tu tia*: si no se li deixava mossegar el llaxó, l'ase no's movia pas d'allí mal l'haguessin mort a garrotades. El conflicte era bastant difícil de resoldre, puig la bestiola era tan capritxosa que, a ben segur, si se li hagués baixat la planta no l'hauria volguda. I no podia allargar-se més aquella situació crítica. Era precis accedir a lo que amb tanta insistència demanava; i així En Mora va pendre el termini de pujar l'ase *en persona* a dalt del campanar per a donar-li el gust de poder pegar una queixalada al llaxó que tant l'encisava.

Va col·locar-se una corriola dalt del campanar, i perquè la corda no pogués deslligar-se durant l'ascensió, el traginer no va atinar altre medi que passar la corda pel coll del ruc. Endebades la gent li deia que lligant-lo així s'escanyaria; En Mora no s'entenia de raons i va voler-ho fer conforme a la seva manera d'entendre; ell era l'amo, deia, i ja sabia lo que li convenia.

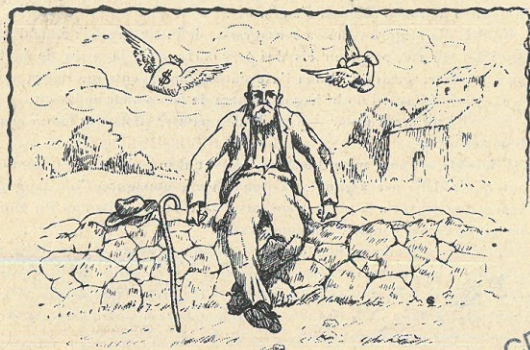
Quan va estar tot aparellat, comencen a estirar la corda i el pobre burro anava pujant amunt. Però a les primeres estirades ja va quedar escanyat, treient dos pams de llengua enfora. En Mora, tot entusiasmat, va posar-se a baladrejar:

—Mireu, mireu el pobret com treu la llengua per a llepar el llaxó, ja comença a ensalivar el gust que li donarà la primera queixalada...—

No discorria malament; però era a punt d'arribar a dalt de tot, que la corda va trencar-se i el pobre animaló va caure al mig de la plaça fet una truita esbotfarrada.

¡Quin desconhort per al pobre Mora! És lo que ell deia quan ho explicava:

—¡Justament quan no faltaven sinó un parell de canes per a satisfer el capritxo més original que el malaguanyat ase havia tingut en tota la seva vida!...

AEP - CDHS
BARCELONA

LA VIDA DEL POBRE

CANÇÓ POPULAR

Allegret

ai na can ço no va
o ò ren can tar
tre ta es del po - - bre
la vi da que fa

La cançó popular catalana

III

LA VIDA DEL POBRE

Una cançó nova
oïreu cantar,
treta és del pobre,
la vida que fa.

Si bé l'escolteu,
direu: «raó té,
desgraciat és l'home
que no té diner».

Matí, quan se lleva,
la feina que fa:
luego va a discórrer
per a buscar pa.

Ai, pa i recapte
per los nois que té.
¡Desgraciat és l'home
que no té diner!

Va un pobre a la fleca
per a comprar pa,
que fins a diumenge
no podrà pagar.

Ja li surt lo amo:
— Això no's pot fer. —
¡Desgraciat és l'home
que no té diner!

Se'n va a buscar carn
per quatre diners,
li donen un os
que ja pesa més.

Si pesa o no pesa,
ja no'n compra més.
¡Desgraciat és l'home
que no té diner!

Un pobre n'afaiten,
per l'amor de Déu,
que al punt del migdia
les estrelles veu.

Ja s'hi apractica
l'aprenent barber.
¡Desgraciat és l'home
que no té diner!

Per los camins rals,
bé ho coneixereu
que el ric va a cavall
i el pobre va a peu.

I per a més pena
criat lo fan ser.
¡Desgraciat és l'home
que no té diner!

AEP - CDHS
BARCELONA

Cançó de *capta*, recollida a Barcelona de boca de Na Maria Turet, de Ger (Cerdanya), per En Sebastià Giralt, d'aquest Esbart folklòric, amb la col·laboració d'En Joan Tomàs, Mestre-director del Chor infantil Mossèn Cinto. Il·lustrada pel nostre amic l'artista En Bonaventura de Gatell.

Les cançons de *capta* no abunden gaire; per això volem publicar aquesta, interessant pel seu realisme, entre les primeres del nostre recull afí d'anar donant una mostra de cada un dels aspectes que pren la cançó popular en la nostra terra.

De la nostra Junta general

EL dia 26 del proppassat juny va celebrar-se la reunió anual de la secció d'Excursions, de la qual no n'havíem donat compte encara per no haver-nos-ho permès les planes, sempre curulles, sortosament, del nostre NOTICIARI.

Es llegiren, aprovant-se per unanimitat, l'acta de la reunió anterior i l'estat de comptes.

El secretari, senyor Olivé, va exposar la marxa de la secció, cada dia més brillant per tots conceptes, fent notar d'una manera especial el pas de gegant donat amb motiu del Cicle de conferències sobre excursionisme i coneixements afins, Cicle que ha merescut els més entusiastes elogis, no sol dels elements més significats de dintre l'ATENEU, sinó igualment de persones il·lustres en el camp del saber, que no s'han desdenyat en manifestar-nos-ho. Senyala com a promotor i ànima del Cicle al nostre benivolgut president En Joan Amades.

L'assemblea demostra amb unànime sentir estar molt reconeguda a l'encertada actuació del bon amic Amades.

Es passa a la provisió de càrrecs, elegint-se per aclamació els següents senyors:

President	En Enric Olivé
Vice-president	» Francesc Bertrand
Secretari	» Pere Busquets
Vice-secretari	» Miquel Andreu
Caixer	» Francesc Tarradell
Comptador	» Josep Artigas
Bibliotecari	» Ramon Parera
Arxiver	» Francesc Balagué
Propagador	» Ramon Guitart
Director del NOTICIARI	» Sebastià Giral
Administrador ídem	» Joan Rocavert

Un vot de regreïament fou otorgat al nostre amic En Sebastià Giral, pel seu constant laborar en la direcció del NOTICIARI.

Un altre vot de gràcies fou adjudicat a la Junta que finia, per l'acció intensa que s'ha realitzat durant l'anterior exercici.

En la reunió, com sempre, va presidir-hi el més franc bon humor, aquest bon humor que mai ens ha deixat i que força ha contribuït a mantenir viva l'energia que ens fa moure.

VIDA EXCURSIONISTA

IMMENSE satisfacció sentim al veure que el nostre estimat Pireneu Català cada dia es veu més concorregut, esvaint-se ja de l'ànim dels més retrets aquella tràgica visió que, febles d'esperit, els espaordia.

Pocs anys fa que el seguir qualques dels seus paratges, generalment els més encisadors, era considerada una empresa atrevida, plena de misteris, de dificultats i de perills.

Mes tals preocupacions, rutinàries, han anat caient de mica en mica amb el transcurs del temps, i, afortunadament, aquest any pot dir-se que han quedat ja del tot esborrades.

Les belles encontrades dels Pireneus ja són per tothom visitades; ja no hi ha grup ni grupet excursionista que no hi hagi fet la seva anada, i tot aquell qui les visita es converteix en ferm adalid propagador de ses belleses, entusiasmada per l'aspecte brau i imponent que tant emociona.

Com que aquesta satisfacció ens omple el cor, del cor també ens surt l'agraïment envers tots quants han ajudat aquesta lloable propagació. Els uns, una munió d'infatigables joves excursionistes, mereixedors d'alabança, que amb la llur persistent actuació han fet que els Pireneus fossin més coneguts; per altra banda, l'obra admirable dels xalets-refugi bastits pel benemèrit Centre Excursionista de Catalunya, el qual, amb un patriotisme digne d'emulació i un desinterès sense límits, ha aconseguit dotar aquelles feréstegues muntanyes de medis que, fent-les més practicables, són de gran estímulo per a l'excursionisme.

Aquest any aquell Centre ha editat uns hermosos follets, enriquits amb esplèndids gravats i mapes, que contenen alguns itineraris d'excursions a realitzar per la regió pirenenca. Es una obra de propagació excursionista que mai s'alabarà prou la que porta a cap el sudit Centre.

Els que senten amor a la Naturalesa i poden fer-ho, no s'han de deixar perdre aquesta ocasió per a visitar els nostres majestuosos Pireneus, que no són ja el fantasma que abans molts es pensaven, sinó que constitueixen un païu on la Naturalesa hi guarda meravelles envejables de la seva excelsa creació.

ELS INSECTES

X

La llur psicologia

POSSIBLE és que el títol del present article sorprengui a qualche llegidor. ¿Es possible saber ço que hi ha en l'esperit d'un insecte per a estudiar-ne la llur psicologia? Es clar que si, en ells com en l'home i en tota altra mena d'animals, pot interpretar-se de l'observança de llurs fets i actes ço que en son cor i magí hi ha; observant-los, doncs, deduirem fàcilment la manera d'ésser del seu si psicològic.

Una observació vull fer abans d'entrar en matèria, la que no solament és aplicable al present article, sinó també a tots els que l'han precedit i el seguiran, i és que al parlar de qualche cosa dels insectes, no és que tots la tinguin, sinó la generalitat.

Si la qualitat de les ànimes hagués de jutjar-se segons el color de les mateixes, indubtablement que els insectes la tindrien molt negra, puig no pot ser per menys si hem de regir-nos pels crims que practiquen. Poques són les bèsties que no porten inherents en si el sentit de la delinqüència i la criminalitat, ja en defensa contra els seus enemics, ja per a procurar-se l'indispensable nodriment en els carnívors; però segurament que en cap altre com en els insectes revesteix el refinament i la sanya que entre aquests. No's cregui que al dir aital cosa vulgui calumniar als pobres insectes, pels que gran carinyo sento; en sa defensa dec dir que obren quasi en tots els casos baix un impuls completament instintiu.

L'infanticidi està entre els insectes a l'ordre del dia, i es practica de tres maneres diferents i per dues diverses causes; la primera és per al nodriment d'insectes ja adultes, els que s'alimenten exclusivament d'ous d'altres insectes, i per lo tant, al menjar-se el xpa de cada dia, no fan més que cometre una sèrie d'infanticidis, puig fan abortar el naixement de milions d'altres insectes. Els altres dos sistemes són perpetrats a l'objecte d'assegurar el nodriment de la prole. Tots dos són per cert prou crudels i bàrbars. Els practiquen insectes quals fills s'alimenten de carn viva; els pares han procurat la minestra de la fillada, mes no poden fer-ho matant altres insectes i portant-los-hi, puig con que són morts no'n menjarien, però l'instint ha fet prou sàvia a la mare perque sàpiga com s'ho ha de fer per complir la seva missió.

Totjust postos els ous, la mare va en cerca de determinades larves que ja sap són preferides pels seus nanos, i els pica amb son fibló en determinada part sensible del seu cos, deixant-les anestesiadies i com mortes, però vivint encara; les transporta immediatament al niu, on ja les troben preparades les larves al néixer, i van menjant-se'ls de viu en viu.

El tercer medi de practicar l'infanticidi no deixa enrera l'anterior com a crudel; la femella es col·loca damunt d'una oruga, picant-la per

la part de sobre i dipositant un ou en el petit trauet fet. Aquest ou, que ha quedat dintre la pell de l'oruga, es desenrotlla, neixent el cuquet dintre el cos de l'altre, al qual es va menjant de viu en viu, amb la gran particularitat de que comença a fer-ho per les parts grassoses i menys indispensables, acabant per fer-ho amb els òrgues principals dels que depèn la vida; la larva va menjant-se la seva víctima de mica en mica, com en l'home ho fa el càncer i la tuberculosi. Quan l'oruga és morta, el seu estadant surt de la seva pell ja criat. Aquesta singular i crudel manera d'alimentar la mainada és practicada per certs himenòpters. La sàvia Natura ha donat instint a la mare per a conèixer, sense que ningú li hagi ensenyat, com ho té de fer per alimentar els fills, així com també ho varen fer els seus pares per ell, i també ha instruit al fill per a que, sense haver estudiat anatomia, sàpiga per on ha de començar i acabar la dissecció de la seva víctima, a fi de que duri la seva vida el temps necessari per a nodrir-se'n.

Moltes espècies hi ha en què els mascles abunden moltíssim més que les femelles, i aquestes devoren ferament al mascle totjust practicada la còpula, i quelques vegades inclús durant ella. N'hi ha moltes altres que s'alimenten dels succs dels cossos d'altres insectes, sense que empresonen amb una mena de pircs de que a tal objecte ja'ls ha dotat la Natura; els xuclen totes les substàncies líquides que contenen, deixant després la pellaringa del seu cos, erm de tot suc, que no tarda en ésser devorada per altres insectes necròfags, caracteritzats per alimentar-se de cossos morts.

Entre els insectes sociables està molt desenrotllada la xenofòbia, sobretot entre les formigues. L'individu que's fica dintre d'un niu que no és el seu, és immediatament mort; no's tolera que ningú vagi a fer nassos a casa d'un altre. Els mirmecòlegs han cregut veure en aquest fet la previsió per part de les formigues de l'espionatge. Sabut és que aquests insectes sostenen unes terribles guerres de conquesta, no de terreny com les de l'home, sinó d'esclaus; en aquestes lluites, en les que poc pot ensenyar-los-hi l'home, ja que com les d'ell contenen força enginy i complicació, fóra molt possible que no hi manqués l'espionatge. Tal suposició és avalada pel cas freqüent de formigues d'un niu a un altre i pel fet sempre comprovat de que són mortes sense pietat.

Si pervertida està l'ànima de l'insecte en lo que fa referència al respecte mutu que's tenen de la vida, no menys ho està amb lo referent al respecte a la propietat aiena. El rapte està entre els insectes molt desenrotllat. Els escarabats pilotaris, quals larves s'alimenten d'excrements, dipositen els ous dintre d'una mena de pilotes, qual fet els ha valgut el nom que porten; aquestes pilotes d'un tan fastigós material són objecte del més escandalós rapte per part dels individus avisats de l'espècie, de manera que el que és una mica tonto, per a poder proveir un ou de l'element necessari per al seu desenrotllament, ha de fabricar unes quantes dotzenes de pilotes, puig tantost ne té una de feta ja l'hi roben els altres.

Entre les abelles és molt comú, quan la collita de mel no ha sigut molt abundant en un abellar, anar a robar la mel d'un abellar veí, aprofitant les més favorables circumstàncies.

Una altra mena de rapte hi ha encara que revesteix caràcters més marcats de delinqüència. Es tracta, no ja del rapte de materials, sinó del d'individus, ja de la pròpia espècie, ja d'altres que són sotmesos a un despòtic esclavatge en profit, com és natural, dels seus tirans. Recordi's ço que he dit, al tractar de la llur vida col·lectiva, referent a les espècies de formigues que desproveïdes de la més lleugera noció de laboriositat, se dediquen a la guerra de conquesta, no de territoris, puig aquest ja'ls el facilita de bòbilis, bòbilis la Natura, sense que ningú els el disputi, sinó a la conquesta d'altres individus d'espècies laborioses que els cuidin i arrangin la seva llar, ja que elles no són capaces de fer-ho. Recordi's també lo dit dels pobres pugons, que són empresonats per les formigues; a l'objecte de poder-ne extreure una mena de líquid que aquest quas microscòpic insecte segrega, el que és molt preferit per aquelles, organitzant-los en ramats, treient-los cada dia a pasturar pels llocs per ells preferits, sempre convenientment custodiats i vigilats.

Veu's aquí quelcom de lo moltíssim que posats a dir podríem dir referent a la psicologia dels insectes.

JERONI PICORNELL.

NOTES

En virtut de l'elecció verificada en la Junta general de l'ATENEU del dia 15 de juny, la Junta directiva d'aquesta Corporació està formada així:

President	N'Oliveri Clara.
Vice-president. .	En Francisco Th. de Vidaurreta.
Secretari	» Josep Parunella.
Vice-secretari 1 .	» Julià Planas.
» 2	» Joan Vives.
Caixer	» Joan Amades.
Comptador. . . .	» Martí Picó.
Bibliotecari . .	» J. Ferran Torras.
Arxiver	» Pere Gorga.
Vocal 1	» Ramon Camprubí.
» 2	» Josep Casas.
» 3	» Marius Tapiol.

Ne formen part, demés, en qualitat de vocals, els següents senyors, elegits presidents de secció:

En Ricard Puig, Ciències.

AEP - CHS
BARCELONA

- En Enric Olivé, *Excursions.*
 » Jaume Martínez, *Literatura i Belles Arts.*
 » Raimond Larruy, *Gimnàs i Esports.*
 » Josep Montua, *Pedagogia.*

Per falta d'espai on encabir-la, el mes passat vàrem haver de deixar en el tinter una notícia d'allò més simpàtica. En Xarau, en un dels seus xispejants «Glosaris» de *L'Esquella*, el del 19 de juliol, reproduïx la XX frase proverbial publicada pel nostre Esbart folklòric: *Dispensi, senyor, em pensava que era un ocell.*

Celebrem que En Rusiñol hagi trobat prou escaient la nostra contalla per a tributar-li l'honor de copiar-la.

Va celebrar-se la reunió convocada per l'Esbart folklòric, i encara que fou molt poc concorreguda, no per això va deixar-se de fer feina.

Va parlar-se del bon èxit que ve obtenint el recull de frases proverbials, branca extensa poc explotada del nostre folklor, i de la col·lecció, totjust iniciada, de cançons populars, la que promet copsar una importància bastant gran, a jutjar per les que ja tenim recollides, moltes d'elles verament notables i que és una llàstima restessin inèdites. S'elogià molt la bona disposició en què trobem els artistes amics per a col·laborar en la nostra feina il·lustrant-nos les cançons, lo que'ls dona un aspecte molt més agradable.

S'acordà celebrar algunes sessions públiques, en les que's donarà compte de lo que's recullí i s'hi estudiaran diferents motius folklòrics. La primera d'aquestes sessions tindrà efecte el dimecres, dia 18 d'aquest mes, a les deu del vespre, a la qual tenim el gust de convidar-hi totes aquelles persones que s'interessin per aquestes coses.

Per a la direcció de l'Esbart es reelegiren els senyors Amades i Giralt.

La Junta de la secció d'Excursions es reuneix tots els dilluns, a les deu del vespre. Escoltarà amb gust totes les indicacions que se li facin i acceptarà totes les iniciatives que estimi viables.

PROGRAMA PER A SETEMBRE DE 1918

Dia 1, matí.

Visita als tallers de manufactura cinematogràfica «Hispano Films».

Punt de reunió: Plaça de Catalunya, cantonada al carrer d'En Rivadeneira, a les 9.30.

Dia 4, nit.

Conferència amb projeccions a càrrec de l'entusiasta excursionista En Jaume Parés, ressenyant una ascensió al Montgròs (Montserrat). A les 10.15.

Dia 8.

Excursió a Montgròs (Montserrat), passant per Martorell, Esparraguera, Collbató i, de retorn, per Monistrol.

Pressupost: Trens i tartana, 5 pessetes.

Sortida: Pel parador del Passeig de Gràcia, a les 4.

Retorn: Per l'estació del Nord, a les 21.44.

Dia 15.

Excursió col·lectiva a Manresa i a Sant Benet de Bages.
Per a detalls, vegi's el pòrtic.

Dia 18, nit.

Sessió pública de l'Esbart folklòric.—A les 22.

Dies 22 a 24.

Excursió a Guardiola, Bagà, estret de Llúria, Gòsol, Pedraforca, Saldes, Gresolet, Fonts del Bastareny i Bagà.

Sortida: Per l'estació del Nord, a les 6.20, retornant a les 21.15.

Pressupost: Unes 35 pessetes.

Dia 28, dissabte.

Visita nocturna a la Secció Astronòmica de l'Observatori Fabra, amb conferència pel Director de la Secció, don Josep Comas Solà.

Punt de reunió: Plaça de Catalunya, cantonada al carrer d'En Rivadeneira, a les 21.

El nombre d'assistents a aquesta visita, reservada exclusivament als socis de l'ATENEU, es limita a 60, per lo que preguem als socis que hi tinguin interès, prenguin com més aviat millor la contrassenya per al tramvia de l'Avinguda del Tibidabo i funicular.

Dia 29, tarda.

Visita al nou edifici de la Protecció a l'Infància (Poble Nou).

Punt de reunió: P. Urquinaona, davant de Correus, a les 15.30

Advertència important.

Per a concórrer a totes les sortides del mes, és rigorosament indispensable l'inscripció per endavant.

AEP - CDHS
BARCELONA

VACANT

Librería, Imprenta y Casa Editorial

DE

J. Ruíz Romero

Sucesor de J. BASTINOS

PELAYO, 52 :: Apartado 519 : Teléfono A. 4819 :: BARCELONA

Este establecimiento es uno de los más antiguos e importantes de Barcelona y de España :: En él se hallan de venta toda clase de obras de 1.ª y 2.ª Enseñanza, científicas, literarias, de medicina, etc.

Trabajos de imprenta de todas clases
Prontitud, esmero y economía

CASA CASELLAS

— CASELLAS I C.ª —

ARTICULOS DE FOTOGRAFIA

Aquesta casa té montat un laboratori on els aficionats hi trobaran un extens servei en tota mena d'operacions fotogràfiques

SANTA AGNA, 4 (prop de la Rambla)

Tallers fotogràfics: Barberà, 28

Telèfon 2220-A

BARCELONA

VACANT

FABRICA DE CAPSES
DE CARTRÓ

Vda. de JOAN RABASEDA

DIPUTACIÓ, 162

- Telèfon A. 1302 -

BARCELONA

Capses de fusta

Forratge mecànic de cartró

Mostraris

Capses plegants, de montables, etc.

EL FARO

Hospital, 127: BARCELONA

Recibidas las novedades de primavera y verano

Variado surtido en trajes a medida

Ropas confeccionadas para caballero y niños.

Camiseria : Corbateria : Géneros de punto.

Sombreros, Gorras, etc., etc.

ECONOMIA VERDAD

PRECIO FIJO